

FILOSOFIA ON LUOVAA HULLUUTTA

Hyvinpä haastelit, Mikko Lahtinen, viime pääkirjoituksessasi (3/2000). Varasit sen kokonaan, ja vielä laajennettuna, käsittelemään teemaa, mitä filosofia on, ja kuka on filosofi. Esitän siihen seuraavan peräkaneetin, kun julistit sen ”yleisökysymykseksi”.

Olin itse syksyllä 1950 ”valmis filosofi” Turun yliopistosta. Laudaturtyöni *Spengler ja Dostojevski* kelpasi sellaisenaan myös muissa oppiaineissa – yleinen historia ja estetiikka – laudatur-aineeksi. Luulin löytäneeni elämänurani juuri filosofina, kunnes minulle selvisi, ettei filosofia ollut Suomessa vielä tuolloin ammatti, toisin kuin se on tänä päivänä. Tässä olen siis kanssasi eri mieltä, Mikko!

Harhailin jonkin aikaa, ilmeisesti kirjoilleni sitä, ettei yhteiskunta hyväksynyt minua filosofiksi, siis ammatillisesti, tai edes kutsumuksena. Löysin kuitenkin psykologian, joka oli juuri silloin kehitymässä ammatiksi Suomessa. Olin mukana perustamassa tuon alan ammattiliittoa, Suomen psykologiliittoa. Suoritin näet ylimääräisenä laudaturin psykologiassa, jolloin olin muodollisestikin pätevä psykologin ammattiin, mikä olikin sitten ”leipäpsykologin” urani eläkkeelle siirtymiseeni saakka keväällä 1986. Tästä huolimatta koin palvelleeni yhteiskuntaa 34 vuotta filosofina.

Jyväskylässä ilmestyi 80-luvulla filosofinen kulttuurilehti *Genesis*. Kirjoitin siihen (2-3/1985) avausartikkelin otsikolla ”Filosofia ei ole ammatti, vai onko ammatifilosofia”. Tulin suunnilleen samaan tulokseen kuin pääkirjoitus pohdiskelusi.

”Se tapahtui eräässä seminaarissa”, alkaa tekstini. Kyseessä oli eräänlainen kilpalaulanta vanhojen kiistaveikkojen – Pertti Hemánus ja Eero Silvasti – ”objektiivisesta joukkotiedotuksesta”, mistä halusin kuulla ns. totuuden. Alustuksien lopussa otin puheeksi filosofian ammattina, mistä meille tuli erimielisyyttä Pertin kanssa: ”Matti, meistä ei kumpikaan ole ammatifilosofi”. Minä kiistin heti jyrkästi.

Totesin Pertin olevan sekä pitkän kokemuksen alalta omaava ammattijournalisti, ja itse olevani kokenut psykologi, mutta hän oli lisäksi lehtialan professori, minä ”vain” filosofian dosentti. Eräs argumenttini oli, että ”moni psykologian professori meidänkin maassamme on vain professori, eikä ole tehnyt päiväakkään työtä käytännön psykologina”.

Jatkan asian käsittelyä *Genesis*ssä niin,

että ”filosofia on menettänyt asemansa ja merkityksensä, mikä sillä oli vielä sata vuotta sitten... ja tämä on ehkä korvaamaton vahinko”. Filosofia ”on näivettynyt pelkäksi akateemiseksi tieteellisyydellä keikaroivaksi leikiksi, joka ei enää käsittele ihmiselle tärkeitä asioita, vaan käy viivytystaistelua puolustaakseen viimeisiä asemiaan yliopistoissa, kun se on karkotettu kaikkialta muualta elintärkeistä asemistaan, ennen muuta vakavasti ajattelevien maallikoiden mielistä”. Lopuksi totesin, että ”ehkä onkin onni, ettei filosofia olekaan ammatti”, sillä ”kaikkialla siellä missä esiintyy aikamme merkittävintä, ihmisille ja kulttuurille ensiarvoisen tärkeää luovaa ajattelua”, siellä on kysymys todella nimensä arvoisesta filosofiasta.

Se, ettei tällaista ensiluokan parhaimmillaan neroudeksi yltävää filosofiaa ole missään, on ilmeistä. Todella suuret sielut löytävät yleisönsä ja arvostuksensa yleensä vasta, kun he ovat kuolleet, kuten Schopenhauer, Kierkegaard ja Nietzsche.

Mutta onhan filosofiasta tullut ammatti ainakin ns. suuressa maailmassa. Jarkko S. Tuusvuori esitteli tässä lehdessä viime vuonna (4/1999) ammatifilosofian ”pioneerin”, lääkäri Antti Mattilan, joka ”avasi keväällä oman, maan ensimmäisen filosofisen praktiikan”. Hän teki aiheesta myös väitöskirjan.

Menin askeleen pitemmälle ja aloin valmistella kollektiivista filosofien vastaanottoa Mattilan kuvaamissa puitteissa. Hanke jäi kuitenkin ensi yrittämällä toteutumatta. Olen ottanut asian uudelleen esille kulttuuriseura *Kirjon* piirissä. Ellei filosofia ole ammatti, on se ainakin kutsumus, joka vaatii tekijänsä kokonaan, hyväksyi yhteiskunta hänet tai ei – eli siis luovaa hulluutta. Tästä kaikesta kerron tarkemmin kirjassani *Etsijän tie – ihmisen probleemi* (Taju 2000).

Matti Luoma